

מאמר
מַחְצֵדֵי חֶקְלָא

(קוצרי השדה)
על ימי הפורים

מאת הרב א"ה קוק זצ"ל

עם ביאור
רַזֵי הַשָּׂדֶה
מאת יונתן רזיאל

מעלה אדומים ה'תשע"ה

שלמי תודה לאוהלי התורה
המסולאים בפז, שלא אניס להם כל רז -
עטרת מרדכי מר דרור לנסתרות,
וברכת משה הנודף לנגלות.

3	מבוא
5	מאמר "מחצדי קלא"
9	מאמר "מחצדי קלא" עם ביאור פנימי "רזי השדה"
29	ביאור מקיף

כתובת להערות:

יונתן רזיאל

רחוב מצפה נבו 98/2 מעלה אדומים 98411

yonni@hamohel.com

הפקת
ויוצרים
יוגב
054-3380904

כבוא

המאמר הקצר והמיוחד במינו "מחצדי חקלא" מופיע בראשית הדברים הקצרים שנכתבו על ימי הפורים בסוף חלק א של ספר עולת ראיה. ייחודו בא לידי ביטוי בעובדה שבדרך כלל הרב זצ"ל מבליע את סתרי התורה בתוך סגנונו האישי הידוע, אלא שבמקרה דנן, עיקר הכתיבה היא בנושאים קבליים מגוונים שאובים ישירות מספרות הקבלית הקלסית. כמו כן, המאמר מורכב מהפניות וציטוטים רבים, וחסר בו לכאורה מבנה הגיוני מסורתי של הצגת נושא וסיכום. איננו יודעים בוודאות מדוע בחר הרב לשנות את אופן כתיבתו דווקא בפורים, אולם הוא בעצמו העיד לפני הרב הנזיר ז"ל "שבפורים אני אומר דברים מיוחדים שאינני רגיל לאומרם בשאר ימות השנה" (מועדי הראי"ה עמ' רנה). בביאור המקיף בסוף החוברת הצעתי פתרון אפשרי לשאלה זו.

באוירה פורימית ובאומנות מעוררת השראה הטביל הרב את קולמוסו ישירות לאוצרות תורת הסוד והוריד את חכמת האמת מגנזי מרומים עד העולמות הירודים, בלי השתלשלות הדרגתית ובלי תחנות ביניים. עקב כך, המאמר סגור ומסוגר בפני רוב תלמידי הרב ושוחרי תורתו¹.

כאמור, קשה לזהות במבט ראשון מבנה למאמר, והוא מלובש לפנינו בתחפושת. הרב אינו מונה רשימת סוגיות שעליהם הוא מרחיב את הדיבור, אלא כותב הפניות בלשון סתרים. המושגים העיקריים שהרב עושה בהם שימוש הם:

- מחצדי חקלא ומגל י"ה.
- גמל, חזיר, בלעם, עמלק, קרח, אגג, שתייה ושכרות.
- נעשה הכל שומר לפרי.
- מה שיעשה הזמן, לא יעשה השכל.

1 בנימה אישית אוסיף כי ביאור זה הוא פירעון חוב כלפי מאמר זה, אשר סגנונו המסתורי הצית בי לפני כמה שנים את הסקרנות והרצון להבין את תורת הסוד.

נראה כי ברשימה אפשר לזהות מבנה הגיוני מסוים. ראשית כול, הרב קובע כי כדי לגלות את פנימיות התורה צריך להשתמש ב"מחצדי חקלא", כלומר יש צורך חיוני באמצעי לימוד קבליים כדי לחשוף סודות כמוסים שמופיעים במגילה. ב"גמל, חזיר וכו'" הרב מצהיר שקיים גרעין של קדושה וטהרה אפילו בתוך הבריות השפלות ביותר, גם ברשעים וגם במעשים השליליים ביותר.

המושג "נעשה הכל שומר לפרי וכו'" מלמד שגרעין זה מוכרח להתגלות בעתיד המתקן, ואין לאדם את היכולת למנוע בסופו של דבר את התיקון האוניברסלי, ואפילו המעשים הרעים והשליליים ביותר, כגון שכרות, יתהפכו לקדושה בשעה שהם נעשים בכוונה הראויה ובמסגרת המתאימה. אפשר להעמיד את תמצית המאמר על עיקרון אחד, והוא ההכרח של הפיכת כל רע במציאות לטוב מוחלט. ההסתרה הכי עמוק יתפור, הטומאה הכי ירודה תיטהר, הרשע הכי גרוע יתעלה וכל הדינין יתמתקו לחסדים. גם יום הכיפורים ממתק את הדינים, אלא שהרב מסביר שדווקא התיקון שמושג על ידי אכילה ושתייה, ובעיקר השתייה, של פורים גדול מזה של יום הכיפורים, משום שביום הכיפורים התיקון הוא חיצוני, ובפורים התיקון הוא פנימי, והרב קרא ליתרון זה: "מה שיעשה הזמן לא יעשה השכל".

בעמודים הבאים נציע פירות של ניסיון לפתוח סדק דק בדבריו המאלפים של הרב זצ"ל. נכלול בביאור רקע למושגי הקבלה הנדרשים להבנת דבריו כדי להנגיש את המאמר לכל מאן דבעי.

תחילה הבאנו את לשון המאמר המקורי בתוספת הערות בסגנון פירושו של רש"י, לאחר מכן הבאנו את המאמר בתוספת הערת מרחיבות, 'ביאור פנימי', ולבסוף הוספנו 'ביאור מקיף'².

אנו תפילה שעל ידי בירורים הללו נזכה להעלות מיינ נוקבין לעולמות עליונים ולהוריד שפע לעולמינו, כמים המשקים לאילן ומגדלים אותו בהשקיה זו.

יונתן רזיאל
אדר תשע"ה

2 יש לציין שהרב זצ"ל כתב מאמר זה על פי הכללים הנהוגים בתורת הסוד, והוסיף מירכאות כפולות באמצע מילים ובין אותיות שבהם יש משמעות פנימית כגון א"ה כח"ב], ואינם בהכרח ראשי תיבות.

מחצדי הקלא

(עולת ראייה חלק א, עמ' תלז-תלח)

סתם מגילה היא מגילת אסתר. מחצדי הקלא נקראים בעלי הסוד¹, ושורש הנסתרות לד' אלהינו הוא י"ה², על כן מגילה אותיות מגל י"ה³ מגל הנצרך למחצד הקלא, של ההסת"ר דהסת"ר אסתי"ר⁴, שמכאן אסתר מהתורה, ובשתי ההסתרות⁵ אי"ה⁶ כח"ב⁷ כלולים בהן. וגמל⁸, אעלך גם על הסימן מטהרה פנימי⁹, שחזירתו לטהרה תלויה בעליית כל היורדים¹⁰, שהוא למעלה מחזיר¹¹, העתיד להחזר לטהרתו מצד עצמו לברו, מצד

- 1 בעלי הסוד נקראים 'קוצרי השדה', והם תלמידי החכמים שקוצרים את הקוצים בשדה כדי לחשוף את האוצר הכמוס מתחת לפני השטח.
- 2 י"ה הן שתי האותיות הראשונות שבשם הוי"ה, וסופן ו"ה. אותיות י"ה מרמזות לעלמא דאתכסאי, העולם של האין סוף הנעלם מאתנו מלפני הצמצום, ואותיות ו"ה מרמזות על עלמא דאתגליא, העולם המוגבל, המוכר והנראה לעין אחרי הצמצום. מבוקשינו הוא להעלות את העולם המוגבל לעולם של האין סוף ולכן השימוש באותיות י"ה ולא באותיות ו"ה.
- 3 הגמל, הוא כלי הקצירה, והוא מלשון 'גילוי'.
- 4 כדי לגלות סתרי תורה צריכים להשתמש בכלי לימוד מיוחדים ולהניף מגל של שם ה'.
- 5 ההסתר עצמו מכוסה על ידי הסתר נוסף שמקשה על גילוי.
- 6 שהן האותיות הנוספות על שורש סת"ר במילים "הסתר אסתר", תיבות המכוונות כנגד שתי הנסתרות.
- 7 קיצור וראשי תיבות של המילים כתר, חכמה ובינה, שהם 'המוחין'.
- 8 אותיות מגילה בלי י"ה.
- 9 הגמל מעלה גרה ותוכו טהור.
- 10 הגמל עתיד להיטהר יחד עם בריות טמאות נוספות. וכמבואר בריקאנטי (ויקרא יא, ב): "וכבר ידעת מה שדרשו רבותינו ז"ל למה נקרא שמו 'חזיר'? שעתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו אלינו".
- 11 פנימיות הגמל טהורה לעומת פנימיות החזיר.

סימן הטהרה החיצוני שבו¹², גמל י"ה¹³. ומתקנת בזה¹⁴ הלגימה, דעת קרח, בחנפי לעני מעוג בשביל לגימה נפלו¹⁵, סימן אחד דטהרה הנבלע בטומאה¹⁶, העלאת גרה בלא הפרסת פרסה¹⁷, ובלועי קרח יעלו¹⁸ מוריד שאול ויעל על ידי אכילה דקדושה שפורים הוא לעומת יום הכיפורים שאין בו אכילה ושתייה¹⁹, מרובה דווקא באכילה ושתייה, והשתייה יש בה מעין ריח ביסום²⁰ והריחו ביראת ד' מוריד שאול, שאול²¹. ואסתר מדבית שאול קאתיא²², אך את דמכם לנפשתיכם אדרש, למעט כשאול שחמל על אנג²³, משום שהציץ בו שורש הניצוץ המוסתר הרבה, שהסתכל ממקום גבוה למקום נמוך עליו, וירום מאנג מלכו²⁴, שקיבל מלכותו על הגג²⁵,

- 12 אפילו החזיר, שמפריס פרסה אבל איננו מעלה גרה ותוכו טמא, עתיד להיטהר.
13 ראה לעיל הערה 1.
14 השפלות של עדת קרח שנגרמה כתוצאה מייך, מתוקנת באותו אופן שטומאת הגמל הוכשר, על ידי התבוננות בסימן הטהרה הפנימי שלו.
15 שתית יין מופרות הפילה את עדת קרח שהמרידה נגד משה רבנו, ואפילו קרח ועדתו עתידים להיתקן.
16 הסימן הפנימי שבגמל, המקביל לטהרה הפנימית של קרח בהצהרתו שכל העדה כולם קדושים.
17 חיצוניותו של קרח הטעתו, כדרך שנבלע סימן טהרת הגמל של מעלה גרה בתוך הטומאה החיצונית, שאינו מפריס פרסה.
18 עדת קרח שנבלעו בתוככי האדמה עתידים לעלות מתחתית השאול.
19 על אף השוני הקוטבי בין פורים ליום כיפורים, קדושת הימים דומים במעלתם.
20 בארמית בסומי היא שכרות, ובעברית לשון בְּשָׁמִים
21 הרמיזה כאן היא למשיח שנאמר עליו "הריחו ביראת ה'" (ישעיה יא, ג), ובסנהדרין (צג, א) אמרו שהמשיח ידון על ידי ריח. מוריד שאול - 'ממית ומתיה' מוריד שאול ויעל' (שמואל א ג, ו).
22 במגילה (טז, א) אמרו ששאול משבט בנימין, שנאמר (אסתר ב, ה): "איש ימיני".
23 אסור לאדם לחבול בעצמו, למעט מי שמתאבד כדי שלא יתעללו בו, כמו שעשה שאול, ראה בראשית רבה פרשה לד, ובתשובת הרב במשפט כהן סי' קמד (עמ' שכז) וכשם ששאול המלך פטור מעונש בעקבות התאבדותו - כך אין מענישים אותו יתר על המידה על שהציל את אנג.
24 במדבר כד, ז, היינו שקיים את נבואת בלעם, כמבואר במפרשים. שם שאול חמל על אנג העמלקי משום שראה בו את הניצוץ הקדוש הפנימי (בשם הרב הדרי שליט"א בספר תקנת השבים עמ' 88, ובספר באר משה עמ' שא בשם הספר נועם אלימלך).
25 שאול קיבל את מלכותו משמואל הנביא אשר המליך אותו במקום גבוה (ראה שמואל א ט, כז).

שדיבר עמו שמואל שם. ועשית מעקה לגנך²⁶, חסר כ"ה דברכת ישראל כ"ה תברכו, ומעקה עם כ"ה עמלק²⁷, שנתברר לקדושה ע"י המחיה²⁸, ובכה תוכל להיות נפילה, וההבטחה היא בנבואת משה שנתנבא גם כן בזה הדבר פה עמוד עמדי, ולא נופל כבלעם²⁹, מקור הקללה³⁰, שצ"ח קללות מיעטו את הקדושה של עמלק ממנו, והעמידוהו על ב' ³¹, ונתבלע לגמרי במי"ם³², דהיינו מי דבליעי, וישראל עושה מעמלק מעקה לכ"ה³³, שלושת הברכות הכלולות בכ"ב אותיות דב"כ³⁴, ונעשה הכל שומר לפרי³⁵, על כן אין פחד לכל פגע, שתו ושכרו דודים³⁶, שכו"ר, במעלה עליונה, כ"ו שקיו דאילנא מלגא, שנותן כח לש"ר³⁷, ת"ק מהלך עץ חיים ת"ק שנה, ס"ת דראש בטן גויה³⁸, מה שיעשה הזמן, בחינת שנה, לא יעשה

- 26 פשוט הדבר, שכאשר עומדים במקום גבוה בלא מעקה קיימת סכנת נפילה. בשמואל א (ט. כה-כ) מתואר ששאל קיבל את מלכותו משמואל הנביא, וההמלכה הייתה במקום גבוה, ושאל כנראה המשיך להסתכל על המציאות ממקום גבוה מדי.
- 27 מעקה בגימטרייה שווה 215, ואם מוסיפים על זה כ"ה של ברכת כוהנים, העולה 25, יוצא מספר 240, והוא עמלק בגימטרייה. ברכת כוהנים נקראת בשם "נשיאת כפיים", ובספר נתיבות שלום פרשת בשלח מבאר שהידיים הם ביטוי לכוחו ופועלו של האדם. וגם ברוחניות, עיקר כוח הקדושה של הצדיק באה לידי ביטוי על ידי הידיים. כמו שמצאנו אצל משה רבינו במלחמת עמלק: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וַגְּבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וַגְּבַר עַמְלֵק", "וַיְדִי מֹשֶׁה כְּבָדִים", שמרומז בזה שמידתו של משה רבנו הייתה מידת הדעת, שבה היה עיקר כוחו, וזהו "וידי משה כבדים", שכנגד קליפת עמלק אי אפשר היה להילחם עם מידת הדעת בלבד.
- 28 מחיית עמלק הופכת את שורש הרע לשומר ומגן, משל לקליפה ופרי.
- 29 כאן משווים את צורת קבלת הנבואה בין משה ובלעם.
- 30 בפרשת כי תבוא שמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים (ראה רש"י דברים כט, ים).
- 31 כאשר נחליף את הק' של עמלק באות ב' - עמלק הופך לבלעם.
- 32 בלעם הוא לשון בליעה, וקללותיו הפכו מיד לברכות.
- 33 מחייתו של עמלק מאפשרת לישראל לקבל ברכת ה' על ידי הכוהנים.
- 34 בברכת כוהנים ישנם שלושה פסוקי הברכה, ולפי תורת הקבלה קיים שם קדוש שיוצא משלושת הפסוקים האלו הוא נקרא 'שם של כ"ב אותיות'.
- 35 הפיכת המזיק למגן.
- 36 אין חשש שהשכרות בפורים תגרום לחטא.
- 37 הרב חילק כאן תיבת שכו"ר לשתיים: ש"ר וכ"ו. השם כ"ו משקה את האילן שנותן כוח למהלך הזמן להתקיים, והוא מרומז על ידי המספר 500 שמסמל מהלך זמן מוגבל שקבע הקב"ה בעולם (ראה ירושלמי ברכות א, א).
- 38 חלקי הגוף העיקריים, ראש, בטן וגווייה, מסמלים את התיקונים החומריים שנעשים

השכל³⁹, וגבר הפוך שורש הגבורה מתמתק בסופו על ידי כח הפנימי⁴⁰, אור ד' הפנימיות דרב"ג⁴¹ גמטריא כ"ו⁴², כל הקומה כולה, עושה שלום ובורא את הכל דקרינן מהא דכתיב רע לישנא מעליא⁴³, ופעמים סתר דהסתר אסתיר אלף ש"ך⁴⁴, ש"ך נצוצין דגבורות מתמתקין באלף⁴⁵, הקטן יהי לאלף⁴⁶.

- בפורים על ידי מצוות החג: סעודה, שכרות ומשלוח מנות, שעל אף 'גסותם' – מורידים קדושה גדולה ושפע מגנזי מרומים.
- 39 היינו תיקון הגוף, פורים, עדיף מתיקון השכל, שהוא ביום הכיפורים, והרב רמז לפתגם העממי שהזכיר רבי יצחק קארו בתולדות יצחק בראשית לז, ה: "שהמנחמים אומרים לאבלים מה שיעשה הזמן יעשה השכל, לומר שכשיעבור זמן רב נשכח המת מן הלב". לדעת הרב, תיקון הזמן גדול מתיקון השכל. ואולי גם מרמז שכוחם של תחבולות שכל אנוש לעכב את המהלך האלוקי ההיסטורי, אבל לא לעצור אותו לגמרי.
- 40 מסמל את המתקת הדינים הקשים על ידי כוח פנימי עליון של חסדים.
- 41 רב"ג בגימטרייה קטנה עם הכולל שווה כ"ו [3+2+200 = עצם המילה 'רב"ג']. רב"ב הוא ההפך של גבר, המסמל שורש הגבורה, היינו שיש תיקון בראש, בטן וגווייה מצד סופי תיבות ומצד ראשי תיבות: שנו"ה ורב"ג. וזהו המתקת הדינים והגבורות לטוב מוחלט.
- בגימטרייה קטנה חישוב האותיות אינו לפי סדר עולה לכל הא"ב, אלא במחזור של 0 עד 9. למעשה די להוריד את האפסים מערכי האותיות בחישוב הרגיל. לדוגמה: ערך האות צ' הוא 90, אך בגימטרייה קטנה יהיה ערכה 9. הדבר שקול לגימטרייה מודולו 9, כאשר במקום 0 משתמשים ב-9. [מודולו היא שיטה מתמטית שבה מחליפים מספרים בשארית החלוקה במספר קבוע].
- 42 אותיות רב"ג בגימטרייה קטנה שווה כ"ו, שהוא שם הוי"ה.
- 43 כל הבריאה, כולל הרע שבה, היא רק טוב.
- 44 פעמיים מילת 'סתר' שווה לאלף [1000], ואם נוסיף עוד ש"ך [320] נקבל 1320, שהוא ש"ך, וכך קישר את הסוף להתחלה, שדן ב'הסתר אסתיר' על ידי ההסבר שש"ך, החצי של שכור, ממתק הדינים.
- 45 המילה גבורות מסמלת את מידת הדין, וחמש פעמים דין הם ש"ך ניצוצין [320 = 64*5].
- 46 'הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני הויה בעתה אחישנה' (ישעיהו ס, כב). הרב מסיים את המאמר בפסוק זה שמתמצת את המסר העיקרי של המאמר, דהיינו התעלות ישראל חזרה למקומה הטבעי בין העמים, וגם מרמז לקשר אל "אלופו של עולם" ואל הגימטרייה 'אלף ש"ך'.

ביאור פנימי

סתם מגילה היא מגילת אסתר. מחצדי חקלא נקראים בעלי הסוד, ושורש הנסתרות

רזי השדה

סתם מגילה היא מגילת אסתר – קיימות חמש מגילות: חמשת מגילות התנ"ך שיר השירים רות, איכה, קהלת ואסתר. אולם מגילת אסתר היא היחידה שמגשימה את משמעות התיאור כמגלה הנסתרות ומפענחת צפונות.

מגילה אסתר היא מגילת ההפך. לא רק ששם הה' נעדר בה, אלא גם מבחינת התוכן – המגילה מצטיירת כסיפור חילוני, בלי השגחה אלוקית ובלי מוסר ברור. לעומת כל המגילות האחרות ושאר ספרי הנביאים.

מחצדי חקלא [קוצרי השדה] **נקראים בעלי הסוד** – ביטוי זה מופיע בזוהר (ויחי רטז, א): "רבי יצחק פתח ואמר: 'ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ', האי קרא רזא עלאה איהו בין מחצדי חקלא" [פסוק זה הוא סוד גדול בין קוצרי סודות התורה]. המונח 'סוד' אינו כמשמעות האנגלית secret, דבר שאסור לגלותו, אלא במובן hidden, דבר נסתר שנועד להתגלות, כמובא בתהלים (כה, יד): "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם", דהיינו שהבורא חפץ לגלות את הנסתרות, אך ליראיו בלבד.

פעולתם של חכמי הקבלה

סודות התורה הם דברים עמוקים שאינם נראים על פני השטח. משל לתבואה בשדה קוצים, שכדי לחשוף את האוצר הכמוס מתחת לפני השטח צריך לקצור את הקוצים. בריש אדרא רבא (זוהר פרשת נשא קכו, ב) יש תיאור של התאספות חבורתו של רבי שמעון בר יוחאי ושהוא חש שלא נותרה לו בררה אלא לגלות את סודות קבלה: "תניא, אמר ר"ש לחברייא: עד אימת ניתיב בקיימא דחד סמכא? כתיב (תהלים קיט, קכו): 'עת לעשות לה' הפרו תורתך', יומין זעירין ומארי דחובא דחיק, ומחצדי חקלא זעירין אינון" [תניא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לַחֲבֵרָיו: עַד מַתִּי נִשְׁבַּ וְנִלְמַד סוּדוֹת הַתּוֹרָה בְּלִי לַגְלוֹתָן? וְהֲלוֹא כְּתוּב 'עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הִפְרוּ תוֹרַתְךָ', חַיִּי אֲדָם

לִדְ אֱלֹהֵינוּ הוּא י"ה, עַל בֶּן מַגִּילָה אוֹתוֹת

רזז השדה

קצרים וטורדים אותו שלא יעסוק בתורה, והצדיקים היודעים לקצור את שדה העליון מועטים הם].

ושורש הנסתרות לִדְ אֱלֹהֵינוּ הוּא י"ה – שהן שתי האותיות הראשונות שבשם הוי"ה, וסופם ו"ה.

תפקיד שם ה' בקיום העולם

יש לדעת שתורת הקבלה מקדישה מאמצים כבירים כדי לנסות וליישב קושיה אחת מרכזית: כיצד מהאין סוף נוצרה מציאות מוגבלת? חלק ניכר מהתעלומה מוסבר על ידי שמות הבורא למיניהם. בספר עץ חיים כתב רבי חיים ויטל את דברי רבו הגדול האריז"ל (שער החמישי, שער טנת"א, פרק א): "דע כי אין מציאות ציור קומת אדם בעולם שלא היה בו כללות ארבע בחינות [של שם הוי"ה] אשר כוללים כל האצילות וכל העולמות כולם". אין דבר במציאות שאינו תלוי בשם הוי"ה בן ארבע אותיות, והוא כמו גוף האילן שכל השמות הנוספים כגון אלוק"ים, צבאו"ת, שד"י וכו' יוצאים ממנו כענפים וקשורים בו. אם כן, שם הוי"ה הוא 'הנשמה' המחיה את כל העולמות התחתונים.

ידיעה זו איננה רק נחלתם של המקובלים, גם הרמב"ם מכיר במשמעות הייחודית של שם הזה. במורה הנבוכים (א, סא) כתב: "כל שמותיו יתעלה המצויים בכתבי הקודש – כולם גזורים ממצעים. זה דבר ידוע. זולת שם אחד והוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כי הוא שם פרטי לו יתעלה לכן הוא נקרא: שם מפורש. פירוש הדבר שהוא מורה על עצמותו יתעלה הוראה ברורה אשר אין בה שיתוף. שאר שמותיו המפארים, לעומת זאת, מורים בשיתוף מפני שהם גזורים ממצעים". בנימה דומה כתב בהלכות יסודי התורה (ו, ב): "השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא השם המפורש... שאינו נמחק". בקבלת האריז"ל שם הוי"ה נחלק לשניים (י"ה ו"ה), וכל אחת מארבע אותיותיו מקבילה לכמה מערכות רוחניות¹.

1 כגון נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה, או חכמה, בינה, ו"ק [שש קצוות], מלכות. או אצילות, בריאה, יצירה, עשייה. וכן מושגים נוספים.

מגל י"ה מגל הנצרך למחצד חקלא, של ההסת"ר דהסת"ר אסת"ר, שמכאן אסתר מהתורה,

רזו השדה

אותיות י"ה מרמזות לעלמא דאתכסיא, העולם של האין סוף הנעלם מאתנו מלפני הצמצום, ואותיות ו"ה מרמזות על עלמא דאתגליא, העולם המוגבל, המוכר והנראה לעין אחרי הצמצום. יש מקורות נוספים שמכנים אותם בשמות חלופיים, כגון 'אור מקיף ואור פנימי' או 'סובב כל העלמין וממלא כל העלמין'. חז"ל אמרו שאין השם שלם ואין הכיסא² שלם כפי שכתוב (שמות יז, טז) "כִּי־יָד עַל־כַּסֵּי יְהוָה מְלַחֶמָה לִי"הו"ה בַּעֲמֶלֶק מִדֶּר דָּר" וכן נאמר (שם ג, טו) : "זֶה־שְּׁמִי לְעֵלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֶר דָּר".

הכלים
הדרושים
להבנת
סודות
התורה

על כן מגילה אותיות מגל י"ה – מגל מלשון גילוי גם מלשון כלי הקצירה. רק באמצעות לימוד מעמיק ונשגב של סתרי תורה גבוהים בחינת י"ה נוכל להיות נמנים בין קוצרי שדות עליונים ומגלה פנימיות התורה באמת³.

מגל הנצרך למחצד חקלא, של ההסת"ר דהסת"ר אסת"ר שמכאן רמז לאסתר מהתורה – כדי לחשוף

2 כיסא ההוי"ה יהיה שלם כאשר מוסיפים י"ה ל'שמי' [365=15+350 דהיינו שס"ה] וכן מוסיפים ו"ה ל'זכרי' [237+11=248 דהיינו רמ"ח]. המגמה העיקרית של יהודי בקיום תורה ומצוות היא לייחד [לזווג] בין העולם הנסתר לעולם הגלוי כדי להגדיל את שמו, וזאת כדי להוריד שפע רוחני וגשמי לעולם. זו המשמעות של מה שאנו אומרים בקדיש "יהא שמיה רבא", ששמו י"ה יגדל על ידי שמוסיפים ו"ה, ועל זה נאמר (שבת קיט, ב) : "אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה אמן יהא שמיה רבא מבורך בכל כחו [פירש"י: כוונתו] – קורעין לו גזר דינו", ופירש המאירי: "מפני שיש בו רמז לייחודו יתברך".

3 במקומות נוספים השתמשו רבותינו באותיות י"ה כדי לקרב מעשה אנוש חומרי ופשוט לעולם של האין סוף ב"ה, קירוב עד כדי ייחוד כזה מצביע על קשר הדוק בין העולמות:

"ומאי בינה? בן י"ה", פירוש שהפרצוף של בינה הוא בן י"ה של ההויה השלמה (רעיא מהימנא נשא קבם).

"דומיה – דו"ה" (שם פנחס רכב, א).

"חליצה" פירושה חלק י"ה (תיקון כו).

"שכינה" פירושה שכן י"ה (זוהר חדש ריש חיי שרה).

"אכילה ושתייה" אכל י"ה, שת י"ה (פרי עץ חיים שער פורים).

ובשתי ההסתרות אי"ה בח"ב בלולרים בהן.

רזי השדה

סתרי תורה עמוקים, כגון אלו המופיעים במגילת אסתר, קוצרי שדות הסוד צריכים להניף מגל מיוחד.

דברים אלו הם על פי הדרשה בחולין (קלט, ב): "אסתר מן התורה מנין? ואנכי הסתר אסתיר את פני" (דברים לא, יח). מאחר שסודות התורה מכוסים בשני כיסויים נדרשים כלים שונים מאלו הנדרשים ללימוד תורת הנגלה.

הסתר כפול

ובשתי ההסתרות – ההסתר עצמו מכוסה על ידי הסתר נוסף, והדבר מקשה על גילוי. הסתר כפול כזה מכונה **אי"ה**, שהן האותיות הנוספות על שורש סת"ר בשתי המילים הסתר אסתיר המכוונות כנגד שתי הנסתרות. אי"ה הוא לשון חיפוש, כגון "איה מקום כבודו", וחיפוש זה הוא פעולה חיונית מאד בבואנו לגלות סודות כמוסים בשני כיסויים.

ספירות
ההנהגה

בח"ב – הוא קיצור וראשי תיבות של המילים כתר, חכמה ובינה, שביחד נקראים 'המוחין' [ראש]. אלו האותיות שמסמלות את שלושת הספירות הראשונות מבין עשר הספירות [ראשי תיבות י"ס], הם מרכיבות כל מציאות רוחנית שלמה, דוגמת פרצופים ועולמות. עשר הספירות הן: כתר, חכמה, בינה, דעת, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות [כח"ב חג"ת נה"ים]. בדרך כלל, כתר ודעת אינן נזכרות יחד, ומרגלא בפומיה דרבנן 'ם יש כתר- אין דעת וכשאין דעת – יש כתר'.

כח"ב (או חב"ד) מכונים ג"ר [שלושת הראשונות], וגם נקראים מוחין. וחג"ת נה"י מכונים ו"ק [שש קצוות], שעם המלכות, נקראים ז"ת [שבע תחתונות]. ארבעת אותיות של שם הוי"ה מקבילות לעשר ספירות כך:

				קוץ היוד שרשי המוחין	ספירות
מלכות	חסד ת"ת נבונה הוד	נצח יסוד	בינה	כתר	

וגמל, אעלך גם על הסימן מהרה פנימי, שחזירתו
לטהרה תלויה בעליית כל הירודים, שהוא
למעלה מחזיר, העתיד להחזר לטהרתו מצד

רזי השדה

הכתר, שנמצא מעל ראשו של המלך, נמשל לקוצו של יו"ד של
שם הוי"ה, הוא אלופו, א', של עולם [הנעלם], חכמה י' ובינה
ה', ביחד אי"ה. לכן כח"ב כלולים בהן, באותיות אי"ה.

לסיכום: שלושת האותיות אי"ה נגזרות משתי ההסטרות כמבואר
לעיל, ומסמלות את המוחין של הספירות הנוספות [ז"ת].

וגמל הם אותיות מגילה בלי י"ה, וגם מגל בשיכול אותיות
אעלך גם עלה - בכרכות (נו, ב) אמרו: "הרואה גמל בחלום
- מיתה נקנסה לו מן השמים והצילוהו ממנה. רבי חמא ברבי
חנינא: מאי קרא? 'ואנכי אעלך גם עלה'". רש"י כתב שמגילה
"קרוב לנוטריקון של גמל". בגמרא יצרו זיקה בין גמל להצלה
מחיים למוות על פי הפסוק: "ואנכי ארד עמך מצרימה ואנכי
אעלך גם עלה" (בראשית מו, ד). הרי שגמל בחלום מעיד על הצלה
ממיתה, וכן גם ברכת הגומל, שאותה אומרים כאשר ניצולים
ממיתה לחיים.

סימן טהרה פנימי - הגמל מעלה גרה, ותוכו טהור,
שחזירתו לטהרה תלויה בעליית כל הירודים, הגמל
עתיד להיטהר, וזה יקרה כאשר סימני הטומאה של הבריות
השפלות ביותר יוסרו. כמבואר בדברי הרב באורות (עמ' כו): "כמו
שפרה אדומה מכפרת מטומאת מת, בהעלאת העולם מעמק
חטאו, מחטא הארץ... הכל צריך להיות מתוקן, הכל צריך להיות
מטהר". ייתכן שכתובת מילת 'חזירתו' בצורה הזאת, במקום
'חזרתו', מרמזת לחזיר.

שהוא למעלה מחזיר, העתיד להחזר לטהרתו מצד
עצמו לבדו, מצד סימן הטהרה החיצוני שבו - אפילו

סימני
החזיר

עצמו לברו, מצד סימן המהרה החיצוני שבו, גמל
י"ה. ומתקנת בזה הלגימה, דעת קרה, בחנפי
לעני מעוג בשביל לגימה נפלו, סימן אחד דמהרה

רזי השדה

החזיר, שמפריס פרסה אבל אינו מעלה גרה ותוכו טמא, עתיד
להיטהר.

כמבואר בריקאנטי (ויקרא יא, ב): "וכבר ידעת מה שדרשו רבותינו
ז"ל, למה נקרא שמו 'חזיר'? שעתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו
אלינו", ואור החיים הקדוש כתב (שם, ט): "תנאי הוא הדבר לזמן
שהוא לא יגר, אבל לעתיד לבא יעלה גרה ויחזור להיות מותר,
ולא שישאר בלא גרה ויותר, כי תורה לא תשונה".

בהמשך דבריו הסביר הריקאנטי את הקשר בין החזיר ומלכות
אדום, הוא עשו, וכתב שחז"ל המשילו את עשו ומלכות אדום
לחזיר מבחינת ההתנהגות (בראשית רבה פרשה סה), והשווה בין הפסוק
"וַיְהִי עֵשׂוֹ בֶן אַרְבָּעִים שָׁנָה" (בראשית כו, לד) לפסוק: "יִכְרַסְמָנָה חֲזִיר
מִיֶּעֶר" (תהלים פ, יד). וכן המשילו את עשו לאדם רע: "ואתן אדם
תחתין", אל תקרי אדם אלא אדום, שעתידי להתחבר יחד עם אחיו
המלא יעקב אבינו "עַד אֲשֶׁר-אָבָא אֶל-אֲדָנִי שְׁעִירָה" - בימות
המשיח" (ראה רש"י בראשית לג, יד).

לסיכום: הגמל, שיש לו סימן טהרה פנימי, עתיד להיטהר לגמרי
בזמן התעלות הבריאה כולה, וזה יקרה לפני טהרת החזיר, שיש לו
סימן טהרה חיצוני בלבד, מפריס פרסה, ובכך החזיר נחות מהגמל.
במהלך זה מרומזת הטהרה וקדושה הפנימית בסיפור המגילה,
סיפור שהתחיל בסממנים חיצוניים של טומאה, ובסופו של דבר
התגלה גרעין של טוב ואור כאשר היהודים ניצלו ממוות לחיים,
כפי שהדבר בא לידי ביטוי בברכת המגילה: "הרב את ריבנו והדן
את דיננו והנוקם את נקמתנו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו".

ומתקנת בזה השפלות שבלגימה דעת קרה, בחנפי
לעני מעוג בשביל לגימה נפלו כמבואר בתהלים (לה, טז).

תיקון ערת
קרה

הנבלע בטומאה, העלאת גרה בלא הפרסת פרסה,

רזו השדה

שתיית יין מופרזת הפילה את עדת קרח שהמרידו נגד משה רבנו, ואפילו קרח ועדתו עתידים להיתקן.

על הפסוק בתהלים דרשו (סנהדרין נב, א): "מאי דכתיב 'בחנפי לעגי מעוג חרק עלי שנימו' ? בשביל חנופה שהחניפו לקרח על עסקי לגימה – חרק עליהן שר של גיהנם שניו". קרח אסף את אנשי עדתו על ידי שנתן להם לאכול ולשתות [פירש"י "מעוג" לשון מאכל ומשתה]. ריבוי השתייה מטשטש את הדעת, והכול נדמה לפני האדם כמישור, אז הלעג מתעורר על הכול והחומריות בולעת ומסתירה. עקב השכרות, עדת קרח החניפו לו והתחברו עמו, וזה הביא בסופו של דבר לירידתם לאש של גהינום, וכל זה דומה להשתתפותם של היהודים במשתה של אחשוורוש.

טטא עדת
קרח

בשבי"ל לגימה אותיות מגילה נפלו – עדת קרח נפלו לתהום עקב שתייה מופרזת, וכפי שכתבנו לעיל. ייתכן גם שהמילה 'נפלו' מרמז לפסוק "נפול תפול" (אסתר ו, יג), לומר לנו שאמנם לגימה בדרך כלל מפילה את האדם, וכפי שעשתה לקרח, אבל בפורים אפשר שיהודי יתעלה על ידה. התיקון לחטא השכרות של קרח וגם של היהודים שהשתתפו בסעודה של אותו רשע, יבוא על תיקונו דווקא על ידי לגימת יין⁴.

טהרת
הגמל

סימן אחד דטהרה הנבלע בטומאה – הסימן הפנימי שבגמל, המקביל לטהרה הפנימית של קרח בהצהרתו שכל העדה כולם קדושים.

העלאת גרה בלא הפרסת פרסה – חיצוניותו של קורח

4 רעיון זה מופיע בספר הקדמות ושערים של המקובל הרב חיים חייקל זצ"ל, בעל הלשם, חותנו של הרב אריה לוי זצ"ל וסבו של הרב אלישיב זצ"ל, ומי שהיה רבו של הרב קוק בתורת הנסתר. בשער ו פרק ה הוא מצטט את המדרש "אני אעביר כל טובי על פניך – כל טובי הוא מדת הטוב וגם מדת הפורענות", וכתב שכדי שה' יתברך 'יעבור על פשע' יש צורך להפוך את ה'פשע' ל'שפע' על ידי שימוש באותם אמצעים 'כל טובי' שלכתחילה הפילו את האדם לעמקי הטומאה כדי להפכו לטהרה. ונהפוך הוא.

**ובלועי קרח יעלו מזריד שאול ויעל על ידי אכילה
דקדושה שפורים הוא לעומת יום הכיפורים שאין
בו אכילה ושתיה, מרובה דווקא באכילה ושתיה,**

רזי השדה

הטעתו, כדרך שנבלע סימן טהרת הגמל של מעלה גרה בתוך
הטומאה בחיצוניות שאינו מפריס פרסה.

קרח טען טענה שיש בה מידה של אמת פנימית, כי אכן כל העדה
כולם קדושים, אבל מאחר שטענתו נבעה משיקולים חיצוניים
טמאים של קנאה וצרות עין, במקום תועלת - היא גרמה רק
נזק, כשהעם מרד במשה רבנו. כל טענה שמעוררת מחלוקת יש
לבחון לא רק אם הטענה צודקת ביסודה, אלא גם מהם המניעים
שעומדים מאחורי נקיטת עמדה כזו בצורה קולנית ואסרטיבית.

טהרת קרח

ובלועי קרח יעלו - עדת קרח שנבלעו בתוככי האדמה עתידים
לעלות מתחתית השאול. זה יקרה כאשר קרח יתקן את טעותו
ויסיר את טענת שוויון הקדושה בתוך העם, ויפריד [יפריס] בין
חילוקי מדרגות בקודש, בין מלך, כוהן, לוי וישראל, ואז יתעלו
מטומאתם. על זה אמרו בגמרא (בבא בתרא עד, א) שרבה בר בר חנה
ראה את מקום בליעתם של קרח ועדתו, וכשהיטה את אוזניו
לאדמה שמע אותם לוחשים "משה ותורתו אמת, והן בדאין".

פורים ויום
הכיפורים

מזריד שאול ויעל - בסנהדרין (קח, א) אמרו: "רבי אליעזר
אומר [על עדת קרח]: עליהם הוא אומר: 'ה' ממית ומחיה מזריד
שאול ויעל'". על ידי גילוי הנסתר, סימן הטומאה החיצוני של
הגמל יתקדש ויתעלה, ולא ייבלע ולא יסתיר עוד את סימן הטהרה
הפנימי שבו, שבגרונו הוא מעלה גרה.

**ע"י אכילה דקדושה שפורים הוא לעומת יום
הכיפורים שאין בו אכילה ושתיה, מרובה דווקא
באכילה ושתיה** - על אף השוני הקוטבי בין פורים ליום
כיפורים, קדושת הימים דומים במעלתם.

פורים הוא יום שיש בו חובת אכילה ושתיה, כמבואר במגילה

והשתיה יש בה מעין ריח ביסוסם והריחו ביראת ד'
מוריד שאול, שאול. ואסתר מדבית שאול קאתיא,

רזו השדה

(ו, ב): "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן
לברוך מרדכי". וכן אמרו בתיקוני זוהר (נו, ב עמ' קלה): "פורים
אתקריאת על שם יום הכפורים דעתידין לאתענגא [להתענג] ביה
ולשוני ליה מענוי לענג". והגר"א כתב (בספר ליקוטי הגר"א עמ' קנד):
"ענין פורים הוא כנגד יום הכיפורים... רק ביום הכיפורים שאין
בו אכילה ושתייה, כנגדו פורים, ולכן בו הרבה משתה". פתגם
חסידי אומר שמעלת פורים גבוהה ממעלת יום הכיפורים משום
שקשה יותר לאכול בקדושה מאשר לצום בקדושה.

תועלת
השתייה

והשתיה יש בה מעין ריח ביסוסם בסומי היא שכרות
בארמית, ובעברית לשון בְּשָׂמִים, המרמזים להתעלות והתרוממות
רוחנית, והריחו ביראת ד' בישעיה (יא, ג) נאמר על המשיח:
"וְלֹא-לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא-לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ". וזו הבחינה
העליונה של ריבוי אכילה ושתייה בפורים, שכן בה גם החיצוניות
מתוקנות, וריח הביסוסם של התהפכות הרע לטוב הוא מהארתו
של משיח בן דוד.

נפילתו
ועלייתו של
שאול

מוריד שאול – הגר"א (ספרא דצניעותא ט, ב) כותב שהמדור השישי
של גהינום נקרא 'שאול', שהוא כנגד היסוד, הספירה השישית
של חג"ת נה"י: "יסוד מלוכת שאול על ידי שמואל וצוהו להרוג
את עמלק ובמקום זה רחם עליו ולכן לא נתקיימה מלכותו".
וביאר שם שלגבי שאול נאמר "מוריד שאול ויעל", וכן "העלית
מן השאול נפשי", שאף שירדו, מצפים כל יום שיעלו ויקבלו את
פני המשיח. רעיון זה הוא חזרה על הרעיון של טהרתו של הגמל
המוזכר לעיל.

מעלת
שאול

שאול ואסתר מדבית שאול קאתיא [מבית שאול באו]
– במגילה (טז, א) אמרו ששאול משבט בנימין, שנאמר (אסתר ב,
ה): "אִישׁ יְמִינִי". וכן אמרו (מגילה יג, ב): "ובשכר צניעות שהיה

אך את דמכם לנפשותיכם אדרש, למעט כשאול
שחמל על אגג, משום שהציץ בו שורש הניצוץ
המוסתר הרבה, שהסתכל ממקום גבוה למקום

רזי השדה

בו בשאול – זכה ויצאת ממנו אסתר". רש"י (סם) מביא שהמקור
היחיד הידוע לנו שמעיד על ייחוס זה הוא "בתרגום של מגילה
מייחס למרדכי ועושהו עשירי לשאול, ומשאול עד בנימין, וכתוב
'היא אסתר בת דודו', ואין לו ראייה אחרת בכתובים שיצאה
משאול". לכן יש בכוחה של אסתר לגלות את אור ההשגחה
במקום ששורר הסתר פנים, כדרך שאול חמל על אגג מפני יסוד
הקודש החבוי שמצא בו (ראה בהמשך). בפרקי דרבי אליעזר (פרק מח)
אמרו: "רבי פנחס אומר: צפה הקב"ה שעתיד לעמוד מאגג איש
צר ואויב גדול ליהודים, ואי זה הוא? זה המן בן המדתא האגגי
צורר כל היהודים! ומזרע שאול גואל ונוקם לישראל. ואי זה
הוא? זה מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני". זה לעומת
זה עשה אלוקים.

אך את דמכם לנפשותיכם אדרש (בראשית ט, ה) – מפסוק
זה למדו שאסור לאבד עצמו לדעת, למעט כשאול שהתאבד
כדי שלא יתעללו בו האויבים. כמו שאמרו בבראשית רבה (פרשה
לד): "אך – להביא את החונק עצמו, יכול כשאול? תלמוד לומר:
'אך'". וכן פסק הראי"ה במשפט כהן (סי' קמד עמ' שכז): "שמותר לו
ולהקדים ולאבד את עצמו לדעת", וכן משמע מהגמרא ביבמות
(ע"ב, ב) המתארת שאול היה צדיק וזכאי, וה' העניש את ישראל
על שלא ספדוהו כהלכה. ייתכן שההצדקה למעשה זה של שאול
המלך באה להורות שפנימיותו טהורה, והטעות שעשה כשלא
הרג את אגג נבעה משיקולים חיצוניים בלבד. הרב סבור שכשם
ששאול המלך פטור מכל עונש בעקבות התאבדותו – כך אין
מענישים אותו יתר על המידה על שהציל את אגג.

שחמל על אגג, משום שהציץ בו שורש הניצוץ
המוסתר הרבה, שהסתכל ממקום גבוה למקום נמוך

יסוד טעותו
של שאול

נמוך עליו, וירום מאגג מלכו, שקיבל מלכותו על הגג, שדיבר עמו שמואל שם. ועשית מעקה

רזי השדה

עליו כנרמז בכתוב "וירום מאגג מלכו ותנשא מלכתו" (במדבר כד, ז). שאול חמל על אגג העמלקי משום שראה בו את הניצוץ הקדוש הפנימי (מעותק של כתב יד של הרב הדרי שליט"א הנמצא בידו).

שאול המלך, בדומה לקרח, טעה בשיקול הדעת החיצוני בלבד. בספר כנפי יונה⁵ (חלק ב ס' נז) מובא שהגימטרייה 'שאול' שווה ל'אגג מלך עמלק' ובהמשך כתב: "שורש הרע הוא למעשה שורש עמלק שברצונו להכחיש ולעשות נגד רצון ה', ולפי ששאול השיג דמזרע אגג ילמדו תורה ברבים, הלך בשיטתו, כיוון כוונתו לשם שמים יוכל לעבור על רצון ה' יתברך".

שקיבל מלכותו על הגג שדיבר עמו שמואל בשמואל א (ט, כה-כו) מתואר ששאול קיבל את מלכותו משמואל הנביא, וההמלכה הייתה במקום גבוה, על גג, ושאול כנראה המשיך להסתכל על המציאות ממקום גבוה מדי. השארת אגג בחיים הייתה מפני כבוד המלכות, לפי הסתכלותו העליונה שמעל גדרי עולם הזה, וזה נבע משורש המלכות שקיבל שאול משמואל מעל הגג⁶. אסתר אף היא הייתה ראויה להיאבד בטומאת המלכות וברשעת זרע האגגי, אלמלא שהתנוצצה בה מלכות שמים הנסתר, "ותלבש אסתר מלכות" (ראה טוב רואי על מגילה, עמ' רנז).

ועשית מעקה לגגך (דברים כב, ח) – כשעומדים במקום גבוה יש סכנת נפילה אם לא בונים מעקה. כאשר בונים בניינים רוחניים העומדים ברומו של עולם יש צורך בזהירות יתר כדי שלא לסטות

5 ספר כנפי יונה מסכם את קבלת האר"י כולה. הוא מסכם את דברי האר"י על סדר האצילות, על סדר הכוונות, על הייחודים ותיקוני העוונות ועל גלגולי הנשמות. מכל החיבורים שיצאו מתחת ידיהם של התלמידים זהו החיבור היחיד שכולל את כל נושאי של קבלת האר"י.

6 המפרשים לשמואל שם סברו אף הם שה"גג" אינו רק תיאור מקום: רש"י כתב: "מוכחו ומלמדו ליראה את הקדוש ברוך הוא". האלשיך כתב: "כי כבוד גדול הוא, כך יכובד שאול בעיני כל רואה, כי יחדיו ימתיק סוד שמואל עם שאול, על כן היה על הגג במקום גלוי לכל". והמלבי"ם כתב: "גלה לו סתרי תורה וענינים אלהיים".

לגנך, חסר כ"ה דברכת ישראל כ"ה תברכו,
ומעקה עם כ"ה עמלק, שנתברר לקדושה ע"י

רזי השדה

וליפול מההבנה האמתית. כמה מתאים הפסוק "כִּי תִבְנֶה בַּיַּת
חֶדֶשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֵה לְגִגְךָ וְלֹא־תִשִּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי־יִפֹּל הַנֶּפֶל
מִמֶּנּוּ" לדימוי בין גג ואגג, "כִּי־נִפֹּל תִּפֹּל לְפָנָיו" (אסתר ו, יג).

חסר כ"ה דברכת ישראל "כ"ה תברכו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"
(במדבר ו, כג), ברכת כוהנים המיוחדת לבני ישראל המכילה 25
אותיות בפסוק "יֵשָׂא הוֹי"ה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֵּׂם לָךְ שְׁלוֹם", וראה
לקמן.

ברכת
כוהנים

ומעקה עם כ"ה עמלק - מעקה בגימטרייה שווה 215, ואם
נוסיף על זה כ"ה של ברכת כהנים העולה 25 ייצא מספר 240,
שהוא עמלק בגימטרייה. שאול המלך מביט מגובה הגג למטה
על עמלק, והוא מוגן על ידי מעקה של אהבה שמונע ממנו ליפול,
ברכת כוהנים מספקת מעקה לעם ישראל ומבטיחה לנו ניצחון
במלחמה זו.

הקשר עם
עמלק

שנתברר לקדושה על ידי המחייה - מחיית עמלק
הופכת את שורש הרע לשומר ומגן, משל לקליפה ופרי. תהליך
של בירור [בלשונה של הקבלה] הוא בעצם עבודת האנושות
הרוחנית במשך ששת אלפי השנים של קיום העולם. במקרה
שלנו, היא מוגדרת כהפרדת קליפת הרע של עמלק מהניצוצות
הקדושים של עם ישראל. כך נאמר בשמות (יז, יא): "וְהָיָה כְּאִשׁוֹר
יָרִים מִשֵּׁה יָדוֹ וְגִבֹּר יִשְׂרָאֵל וְכְאִשׁוֹר יִנִּיחַ יָדוֹ וְגִבֹּר עַמְלֹק" ובמידות
הראיה (אהבה, סעיף ו) כתב הרב: "כי נמחה מתחת לשמים, ונשאר
שורשו שמעל השמים מחובר לקדושה", ובמאמרי הראי"ה (פרשת
זכור, עמ' פ) כתב: "עמלק הוא עיקר הטומאה... עד שהקב"ה רוצה
בהשמדתה מן העולם... אבל למעלה הכל קודש". בפועל כוח
הדעת, סימן הטהרה הפנימי, מתגבר, והכוח הרע החיצוני מתהפך
לטוב בתיקון סימן הטומאה החיצוני.

מחיית
עמלק

המחיה, ובבה תוכל להיות נפילה, וההבטחה היא בנבואת משה שנתנבא גם כן בזה הדבר פה עמוד עמדי, ולא נופל בלעם, מקור הקללה, שצ"ח קללות מיעטו את הקדושה של עמלק ממנו,

רזז השדה

ובכה תוכל להיות נפילה וההבטחה היא בנבואת משה שנתנבא גם כן 'זה הדבר' - בויקרא (ט, ו) נאמר:
 "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וַיֵּרָא אֵלֵיכֶם כְּבוֹד ה'"
 יש יתרון לנבואת משה על פני נביאים אחרים, כמבואר בספרי במדבר (פי' קנג): "כשם שנתנבא משה 'בכה אמר', כך נתנבאו הנביאים 'בכה אמר', ומוסיף עליהם משה שנאמר בו 'זה הדבר'",
 דהיינו, הנבואה של שאר הנביאים אינה חדה וברורה, אך לא כן הדבר אצל משה רבנו, והוא מנבא מתוך אספקלריא מאירה.

פה עמוד עמדי ולא נופל בלעם - הרב משווה את צורת קבלת הנבואה של משה ובלעם. כמבואר בספרי דברים (פי' שנו):
 "משה לא היה מדבר עמו אלא כשהוא עומד שנאמר 'ואתה פה עמוד עמדי'",
 ואין חשש של נפילה, משום שהוא מוגן על ידי אהבת ה' כלפיו. לעומתו, בלעם היה מדבר עם הקב"ה כשהוא נופל, שנאמר: "נָפַל וּגְלוּי עֵינָיִם" (במדבר כד, טז).
 אולי מהלך זה גם מרמז שעל ידי תורת משה אין סכנה שהשתייה בפורים תביא לידי נפילה חס וחלילה, אלא אדרבה, היא תביא לתיקון שלם של כל הנפילות.

מקור הקללה - בברכות (א, י) אמרו על בלעם: "מלמד שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה", ועשה כן כדי שקללותיו תהיינה מוצלחות יותר.

שצ"ח קללות מיעטו את הקדושה של עמלק ממנו - הרב משווה בין בלעם לעמלק. אם נחליף את הק' של עמלק באות ב', עמלק הופך לבלעם. כשמפחיתים 98 מ'עמלק' מקבלים 'בלעם' [142=240-98]. הק' [100] שבסוף תיבת

תועלת
הקללות

והעמידוהו על ב', ונתבלע לגמרי במי"ם,
דהיינו מי דבליעי, וישראל עושה מעמלק
מעקה לב"ה, שלושת הברכות הכלולות בב"ב

רזי השדה

עמלק מתמעטת על ידי צ"ח [98] הקללות שבפרשת כי תבוא:
"שמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים" (רש"י דברים כט, יב). הרב
טוען שהברכות של הקב"ה בפרשת כי תבוא נטרלו את הקללות
של עמלק, ונשארו רק הקללות של בלעם, קללות שכלל לא
התממשו, אלא נהפכו לברכות.

והעמידוהו על ב' – ונשארה הב' שבראש בלעם, שהוא מקור
הרע, "שבלעם היה כלול בטומאת עמלק" (פנים יפות במדבר ד, ז), אבל
עצמתי פחות.

ו**נתבלע לגמרי במי"ם**, דהיינו **מיא דבליעי** – בלעם
הוא לשון בליעה, וקללותיו הפכו מיד לברכות. דהיינו שהשפעת
בלעם נבלעה ונעלמה לגמרי, כמים הבלועים בפרי או בעבים.
לעומת כוחו של משה בתורה, שעומד ובולט לעיני הכול.
בעירובין (מו, א) אמרו: "מיא בעבים – מינד נייד" [עננים מלאים
במים נעים כל הזמן, ופירש"י: "כאילו שאינם קיימים"].

העראות
של בלעם

ו**ישראל עושה מעמלק מעקה לב"ה** – מחייתו של עמלק
מאפשרת לישראל לקבל את ברכת ה' על ידי הכוהנים. בפסוק
האחרון של ברכת כוהנים יש כ"ה – 25 אותיות, ועל ידם ישראל
מגנים על כבוד השכינה כמעקה, וגם מוגנים.

תועלת
מחייית
עמלק

ג' ברכות הכלולות בב"ב אותיות דב"ב – בברכת כוהנים
[ב"כ] יש שלושה פסוקי ברכה, ובקבלת האר"י קיים שם קדוש
שיוצא משלושת הפסוקים האלו, ונקרא: 'שם של כ"ב אותיות'⁷.
נוסף לכך, כ"ב כנגד "ב"ך יברך ישראל" (בראשית מה, כ), להורות
שברכה זאת כוללת את התורה כולה שיש בה כ"ב אותיות.

תועלת
ברכת
כוהנים

7 לא רבים מכירים את השם הנקרא 'שם של כ"ב', והוא נובע מחילוף האותיות
שבמחצית הראשונה של ברכת כוהנים. השם מורכב מהאותיות: אנקת"ם פסת"ם

אותיות רב"ב, ונעשה הכל שומר לפרי, על כן אין פחד לכל פגע, שתו ושכרו דודים,

רזי השדה

ונעשה הכל שומר לפרי – ביטוי זה מסמל את הפיכת הקליפות המזיקות לשומר שמגין על הפרי ולא מרחיק אותו⁸ [נוסיף כי מוטיב זה של הפיכת הרע לטוב הוא הרעיון מרכזי במאמר, וכפי שאדגיש להלן בביאור המקיף].

ע"ב אין פחד מכל פגע – הרב רומז ל'שיר של פגעים' (תהלים צא, הפותח: "ישב בסתר עליון"), מזמור הנחשב למסוגל לשמירה ונאמר להצלה מפגעים. הבסיס לחוסר הפחד שהשכרות בפורים תגרום לחטא מובא במאמר שכתב הרב זצ"ל בעולת ראייה שם (חלק א עמ' תלט, מאמר אחד אחרי מאמר זה), שם כתב: "ידענו מדברי חכמים האמיתיים שהארת פורים גדולה מאד וקדושתה מאירה את כל העולם. מתוך כך נראה שהאדם נשמר מכל קלקול ואין צורך להיות כל כך על משמרתו... בפורים אין הגשמי מתנגד לרוחני".

שתו ושכרו דודים – ביטוי לפי הפסוק "אֲרִיתִי מוֹרֵי עֵם-בְּשָׂמִי... שְׁתִּיתִי יַיִן עִם-חֻלְבֵי אֶכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים" (שיר השירים ה, א). המילים "מוֹרֵי עֵם-בְּשָׂמִי" בתחילת הפסוק מרמזות על מרדכי, כמבואר בחולין (קלט, ב): "מרדכי מן התורה מנין? דכתיב וְאַתָּה קַח-לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מִרְדְּרוֹר" (שמות ל, כג) ומתרגמינן: מירא דכי"א. והמילים בסוף הפסוק "שְׁתִּיתִי יַיִן, רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ" מרמזות לשתיית יין עד שכרות בסעודת מרעים.

דינונסי"ם פספסו"ם (ראה ספר ידיד נפש כוונות התפילה, חלק א עמ' ריח), וביארו באר היטב הרב יעקב עדס בספרו דברי יעקב על שמות הקודש, עמ' תג.

8 ביטוי זה שכיח מאד בתורת החסידות:

"ויצחק אמר לו ואת אחיך תעבוד, רצה לומר כי הקליפה היא שומר לפרי – ויעקב דוקה ישמור על עשו בתנאי שנכנע אליו" (ליקוטי מהר"ל פרשת תולדות).

"אומות העולם גם כן היו בשביל ישראל, כמו שומר לפרי שהקליפה של פרי הוא שומר את הפרי כנ"ל" (שפתו צדיקים פרשת כי תשא).

"ווגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבין", כל זה מורה על כחותיהם למעלה, כי יכרע כל ברך, ואז הקליפות נקראים שומר, כי הם שומר לפרי שרמו קין בגנבו דעת עליון אמר השומר אחי אנכי" (השל"ה הקדוש לפרשת בראשית).

שכו"ר, במעלה עליונה, כ"ו שקיו דאילנא מלגנאו, שנותן כח לש"ר, ת"ק מהלך עץ

רזי השדה

שכו"ר, במעלה עליונה, כ"ו שקיו דאילנא מלגנאו, שנותן כח לש"ר – מגנזי מרומים, השם כ"ו⁹ משקה את האילן מבפנים ונותן כוח למהלך הזמן להתקיים, והוא מרומז במספר 500 [ש"ר].

השקית
העולם

ב'פתח אליהו' (הקדמה ב לתיקוני זוהר) מובא שהאותיות יו"ד אות ה"א וְא"ו ה"א מחיות את האילן הקדוש מבפנים. אילן זה מייצג את מהות כל הבריאה והחיים שנוצרו לאחר הצמצום.

שכור שמאבד את הדעת יוכל להחזירה על ידי צירוף כ"ו, צירוף שהוא שורש האלוקות לממד המקום שהוא ת"ק: [500]+[26] כ"ו=שכור (כך ראיתי בכתב יד של הרב הדרי שליט"א). בפנימיותו של שיכור זה יש אותיות כ"ו, גימטרייה הוי"ה. כפי שראינו לעיל (ד"ה שורש הנסתרות) שם הוי"ה הוא הנשמה וכוח המחיה לכל המציאות ולכל הפעולות, כדמיון המים שמשקים את האילן.

ת"ק דמהלך עץ החיים ת"ק שנה – חמש מאות שנה מסמלים מהלך זמן מוגבל שקבע הקב"ה לקיום עץ החיים, כמבואר בירושלמי ברכות (א, א): "תני, עץ חיים מהלך חמש מאות שנה. אמר רבי יודה בי ר' אלעאי: לא סוף דבר נופו, אלא אפילו כורתו [קורתו, גזעו], וכל פילוג מי בראשית מתפלגין מתחתיו.

קדושת
הזמן
המקום

9 בתורת הקבלה שם הוי"ה [שעולה בגימטרייה 26 [כ"ו]] ממלא את כל עולם האצילות, והוא משקה את האילן בזרעותיו וענפיו, כמים המשקים לאילן ומתגדלים אותו בהשקיה זו (תיקוני זוהר יו, א). המילה 'שיכור', מורכבת מאותיות כ"ו, המצביעה על רום המעלות של המעלה העליונה, וש"ר, המצביעה גם על שררה ומשילות וגם על שיר ושמחה.

ראה מקומות נוספים שבהם השתמשו רבותינו באותיות כ"ו כדי לאחד בין פעולה נמוכה והאין סוף:

'כוכב' פירוש כך יברך כ"ו. (תיקוני זוהר תיקון כא).

'כינור' פירוש נר שהוא נפש ורוח מתוקנים שהוא נר ה' דהיינו כ"ו (תיקוני זוהר תיקון כא).
'סוכה' פירוש צילה דמהימנותא דהיינו כ"ו הויה בחמש ספירות ס"ה (זוהר תיקון תיג).

חיים ת"ק שנה, ס"ת דראש בטן גויה, מה שיעשה הזמן, בחינת שנה, לא יעשה השכל,

רזו השדה

ומה טעם? 'והיה כעץ שתול על פלגי מים'". וכן בתיקוני זוהר (תקונא עשרין ותרין סז, ב): "עץ החיים מהלך ת"ק שנה". **עץ החיים** מסמל את השורשים הרוחניים של העולם כפי שאנחנו מכירים אותו בעולם הזה, הוא האור הפנימי המופיע ומתגלה במהלך ממד הזמן וממד המקום. כשם שבפנימיותו של שיכור זה יש אותיות כ"ו – כך בחיצוניותו אותיות ש"ר, שהן שוות ת"ק [500]. ממד המקום רמוז גם במידותיו של הר הבית, ת"ק על ת"ק אמה. והשווה למה שכתב רבי שניאור זלמן, האדמו"ר הזקן, בשער היחוד והאמונה (עמ' פח): "וגם נתלבש בעולם הזה שהוא בבחינת גבול ותכלית שהוא מהלך ת"ק שנה מהארץ לרקיע וממזרח למערב".

קדושת
הגוף

ס"ת דראש בטן גויה – סופי תיבות של המילה 'שנה' הן: ראש, בטן וגויה, דבר המרמז על קומת האדם המחולקת לשלושה חלקים הללו שמקביל לשלושת חלקי אדם קדמון [א"ק] שהם כח"ב, חג"ת ונה"י"ם. ראה לעיל ד"ה כח"ב. המילה 'שנה' מרמזת לממד הזמן.

מה שיעשה הזמן, בחינת שנה, לא יעשה השכל – הרב רומז לפתגם העממי שהזכיר רבי יצחק קארו בתולדות יצחק (בראשית לז, ה): "שהמנחמים אומרים לאבלים מה שיעשה הזמן יעשה השכל, לומר שכשיעבור זמן רב נשכח המת מן הלב". לדעת הרב, תיקון הזמן גדול מתיקון השכל, היינו תיקון הגוף, פורים, עדיף מתיקון השכל, שהוא ביום הכיפורים.

עוד יש לבאר שבכוחם של תחבולות שכל אנוש לעכב את המהלך האלוקי ההיסטורי, אך לא לעצור אותה בממד הזמן לגמרי.

במילים אלו הדגיש הרב את יתרון הזמן על השכל, והן רומזות למחלוקת התנאים אם הגאולה תלויה בתשובה או לא, מחלוקת הקשורה לפורים, וזה לשון הגמרא בסנהדרין (סנהדרין צז, ב): "אמר

וגבר הפוך שורש הגבורה מתמתק בסופו על ידי כח הפנימי, אור ד' דפנימיות דרב"ג גמטריא

רזי חשדה

רב: כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים. ושמאל אמר: דיו לאבל שיעמוד באבלו. כתנאי, רבי אליעזר אומר: אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, ואם לאו - אין נגאלין. אמר ליה רבי יהושע: אם אין עושין תשובה אין נגאלין? אלא הקב"ה מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב". וכן הוא רומז לגמרא להלן שם (צח, א) על הפסוק המובא בסוף המאמר "אני הוי"ה בעתה אַחִישְׁנָה": "אמר רבי אלכסנדר: רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב 'בעתה', וכתיב 'אחישנה'! זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה". בסופה של תקופה קבועה מראש, מוכרחת לבוא גאולה ושלמות לעולם, ושם חשבון לא יעמוד בפניו.

וגבר הפוך - ראשי תיבות ראש, בטן וגויה הם: גב"ר, וסופי תיבות שלהם הם: שנ"ה, כמבואר לעיל.

נבחון
תכנית ה'
על תכנית
האדם

השימוש בראשי תיבות בכיוון אחד וסופי תיבות בכיוון הנגדי מסמן, אולי, שהתכנית האלוקית אינה תלויה בזמן שצועד רק קדימה, והיא מוכרחת להתממש בלי קשר למעשי אדם.

שורש הגבורה מתמתק בסופו ע"י כח הפנימי - הדינים הקשים מתמתקים על ידי כוח פנימי עליון של חסדים.

מיתוק
הדין

אור ד' דפנימיות רב"ג - אותיות רב"ג בגימטריא קטנה¹⁰ וכולל¹¹ שווה כ"ו [3+2+200 = עצם המילה רב"ג]. כ"ו הוא שם הוי"ה, וזה מצביע על מיתוק הגבורות בחסדים. כאשר אור החסד הפשוט מאיר בכלים של ספירת הגבורה - כלי הגבורה

10 בגימטרייה קטנה חישוב האותיות אינו לפי סדר עולה לכל הא"ב, אלא במחזור של 0 עד 9. למעשה די להוריד את האפסים מערכי האותיות בחישוב הרגיל. לדוגמה: ערך האות צ' הוא 90. בגימטרייה קטנה יהיה ערכה 9. הדבר שקול לגימטרייה מודולו 9, כאשר במקום 0 משתמשים ב-9 [מודולו היא שיטה מתמטית, בה מחליפים מספרים בשארית החלוקה במספר קבוע].

11 עם הכולל: הוספת המילה עצמה כמספר אחד לערך הגימטרייה.

כ"ו, כל הקומה כוללה, עושה שלום ובורא את
הכל דקרינן מהא דכתיב רע לישנא מעליא
ופעמים סתר דהסתר אסתיר אלף ש"ך,

רזי חשדה

נמתקים (ראה לקוטי התורה במדבר עמ' יט וכן במאור ושמש שמות, פרשת שקלים: "יש
התגלות החסדים בחדש אדר ומיתוק הגבורות בשרשן").

כל הקומה כוללה, עושה שלום ובורא את הכל -
'הקומה' בהקשר זה מתייחסת ל'קומת האדם', הנאצל הראשון
לאחר הצמצום, דהיינו שיש כאן רמז לכל היקום כולו, החל
מהישות הרוחנית האצילית ביותר ועד הדיוטא האחרונה שבעולם
העשייה התחתון [העולם הגשמי]. כאשר ההופעה העליונה של
שם הוי"ה מתגלה - כל המציאות נהפכת לטוב, ומתברר שהוא
באמת בורא הכול.

דקרינן מהא דכתיב רע לישנא מעליא - הפסוק (ישעיה
מה, ז) מסתיים ב"ובורא רע", וחז"ל (ראה ברכות יא, ב) שינו ללשון סגי
נהור "ובורא את הכל". ובעולת ראייה חלק א עמ' רלח כתב: "לפי
ההרגשה, חסרון האור נקרא חשך... אבל גם הרע הגמור משלים
הוא את הטוב הכללי".

וב' סתר דהסתר אסתיר אלף ש"ך - פעמיים מילת
'סתר' שווה לאלף [1000], ואם נוסיף ש"ך [320] נקבל 1320.
בתורת הקבלה דנים בש"ך ניצוצות, שהם הבחינה של שבעת
המלכים שמתו (ראה אוצרות חיים שער רפ"ח ניצוצין, כט, ב). בתמצית נסביר
כך: בשעת בריאת העולם הוריד הקב"ה את אורו האין-סופי לתוך
הכלים [הספירות], אך אלו לא יכלו להכילו, ונשברו. תהליך זה
נקרא 'שבירת הכלים' או 'מיתת המלכים', על פי הפסוק (בראשית לו,
לא): "וְאֵלֶּה הַמַּלְכִּים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדָם לְפָנֵי מְלֶךְ-מֶלֶךְ לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל". כתוצאה מהשבירה התפזרו ניצוצות רבים של אור אין
סוף לתוך שברי הכלים [קליפות] כדי להחיותם. בירור הניצוצות
הללו הוא עבודת החיים שמקרכת את הגאולה. ישנם סוגים

אפילו הרע
הוא טוב

שבירת
הכלים
מביאה
לגאולה

ש"ך נצוצין דגבורות מתמתקין באַלף,
הקטן יהי לאַלף.

רזו השדה

שונים של ניצוצות, וכיניהם קבוצה שנקראת ש"ך [בגימטרייה
320] שהרב ז"ל רומז אליהם כאן.

ש"ך נצוצין דגבורות מתמתקין באַלף המילה
- גבורות מסמלת את מידת הדין, וחמש פעמים דין הם ש"ך
ניצוצין [5*64=320]. האריז"ל כתב (אוצרות חיים ל, א): "בתחילה
היו ש"ך ניצוצות בלבד שהם חמש גבורות של השם אדנ"י
(אדני' בלי האלפין), וכאשר נתחברו חמשת האלפין שנותרו עמהן, אז
נתמתקו ונתבסמו הגבורות".

גמר
המתקן
הדינים

ביאור דבריו: הניצוצות הם דינים קשים - כמספר חמש פעמים
דין מתוך השם אדנ"י, וכשמחברים אליהם את חמשת האותיות
א' אלף] שנותרו על ידי מצוות ומעשים טובים - אזי הדינים
בעולמות העליונים מתמתקין. הרב רומז כאן להפיכת הניצוצות
של דינים וגבורות למתיקות באמצעות האלף.

הקטן יהיה לאַלף - הרב רומז כאן לפסוק בישעיה (ס, כב):
"הַקָּטָן יִהְיֶה לְאֵלֶּף וְהַעֲצִיר לְגוֹי עֲצוּם אֲנִי הוִי"ה בְּעֵתָהּ אֲחִישֶׁנָּה".
פסוק המתמצת את המסר העיקרי של המאמר, דהיינו התעלות
ישראל חזרה למקומה הטבעי בין העמים, וכן מרמז לקשר של
המילה 'אַלף'.

החזרת
הכול
לטוב

ביאור פקין

לאחר כמה קריאות של המאמר ופירושו, אפשר להעמיד את תמצית המסר של המאמר על עיקרון אחד, והוא: **הכרח הפיכת כל רע במציאות לטוב מוחלט.**

הכרח
הפיכת
הרע לטוב

ההסתר העמוק ביותר יתפזר, הטומאה הכי ירודה תיטהר, הרשע הכי גרוע יתעלה, הסכנה הכי גדולה תתהפך למגן וכל הדינין יתמתקו לחסדים. הבריור לגבי מהותו של פורים יתרץ לנו את השאלה מדוע אלו התוכנות המתאימות בחג זה, וגם יישב את התמיהה מדוע הרב שינה את סגנונו דווקא בפורים.

לימוד
היסטוריה
דרך אמונה

את מהלכי הזמן אפשר לראות בכמה אופנים. יש אנשים שחיים בהווה, יש כאלה המנסים לחזות את העתיד ויש כאלה שמתכוננים בעבר ומנסים ללמוד ממנו על הווה ועל העתיד. אך יש גם כאלה שמנסים לראות את מכלול החיים כיחידה אחת שיש בה שלבים והתקדמות. לא לחינם איית הרב קוק זצ"ל בכתביו את המונח היסטוריה באות ת': היסטוריה, משום שהיא נוטריקון של 'הסתרי-יה'. על הפסוק 'זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בֵּינוּ שְׁנוֹת דִּרְ-וֹדֵר' (דברים לב, ז) כתב הרב (פנקסי הראיה, חלק א, סעיף מ): "כשם שאנו צריכים לחפש את צדדי הקדושה בכל המציאות כולה, כך אנו צריכים לחפש אותם בכל מאורעות החיים והעובדות כולן". לאחר חורבן בית ראשון, היהודים [וכן יתר העמים] ידעו על נבואת ירמיה אשר ניבא שיבת ציון ובניין הבית השני (ירמיה כה, יב): "וְהָיָה כְּמֵלֵאאוֹת שְׁבַעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל-מִלְךְ-בְּבָל". מלכים אחדים ניסו לחשב את הקץ ואף טעו בו ושילמו על כך בחייהם. כגון בלשאצר, כשהוציא את כלי המקדש וחגג את ניצחון בבל על ישראל, ובאותו הלילה כורש מלך הפרסים לקח ממנו את מלכותו. רבים חשבו שזרובבל

מסמל את שיבת ציון המיוחלת, אבל זרובבל נפטר ולא הספיק להשלים את המלאכה, ולאחר מכן בתקופת אחשוורוש נעצר הבניין לגמרי, ושוב שקעו היהודים בצערם ואבדה תקוותם. על רקע הייאוש והשלמה לגורלם המר התרחשה מגילת אסתר.

לימוד
אמונה דרך
היסטוריה

מצב רוחם העגום של היהודים הביא אותם להשתתף בעצמם בסעודתו של אותו רשע, סעודה שכל מטרתה הייתה חגיגת סוף החלום של ממלכת כוהנים וגוי קדוש. מעולם לא הייתה שעה קשה מזו, ורק כך אפשר לפרש את מעשיו הנועזים של מרדכי, כשלא כרע ולא השתחוה, מעשה יהיר לכאורה שסיכן את שארית הפליטה עד כדי השמדה טוטאלית בידי ממלכת אחשוורוש.

רצף ההפכים אשר התרחשו במגילה, הסעודה הנהנתנית ותחרות היופי הוולגארית, הגורל אשר הפיל פור על עם ה' והיעלמו המוחלט של שם הוי"ה מהמגילה, מצביעים כולם על הסתר כפול ומכופל שקשה לראות כיצד ייהפך לטוב. דווקא מדיוטא תחתונה זו קרה הבלתי ייאמן "וְנִהְפֹךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלֹטוּ הַיְהוּדִים הַמָּה בְּשָׁנָאֵיהֶם" (אסתר ט, א).

"וַיְמִי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יִסּוּף מְזַרְעֵם" (שם, כח), מלמד שאפילו אם כל המועדים יהיו בטלים – ימי הפורים לא ייבטלו (ראה מדרש משלי ט, ב). בראייה של אלפי שנים קל לנו להביט במהלכים של אותם הימים ולראות את יד ה' המכוונת מאחורי הקלעים, אבל כאשר אדם נמצא בתוך המערבולת של חושך וגלות, דרושים לו כוחות מיוחדים ואמונה עצומה כדי להבין שמעז זה ייצא מתוק. במגילה (ט, ז) אמרו: "כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו, לרוב אחיו, ולא לכל אחיו, מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין", וייתכן שבשעה שמרדכי עסק במעשיו המתגרים, לא היינו מוצאים ולו חבר סנהדרין אחד שהיה מוכן לתמוך בו.

נצחיות
המסר של
פורים

מאמר זה הוא בעצמו מחופש, והרב סגנן ועיצב את צורת כתיבתו באופן שמשקף את ההסתר הכפול וגם כדי להבהיר את הטוב שעתיד לצמוח ממנו. אבל האמונה שבכל דבר, ואפילו השפל ביותר, נמצא גרעין של קדושה וטהרה שמוכרח להתגלות,

מאמר
מחופש

מסוגלת לרומם את רוחנו ולגרום למפנה שזכינו לו בפורים. אמונה מהפכנית זאת לא תוכל לצמוח מתוך פשטי התורה שאינם רואים תקווה בגמל, חזיר ועמלק. אמונה מרעישה זו תתגלה לנגד עינינו רק מתוך עומק סודות התורה ישירות ממקורם הנשגב, מלווה במאמץ שכלי אישי המאפשר למסר לחדור אל תוך עומק נשמותינו. כך, בהנחיית אותם קוצרי השדה הנעלים אשר קוצרים לנו את הפירות הסמויים מתוך שדה הקוצים נוכל להבין את המבנה והתוכן הייחודי במאמר הזה של רבנו הראי"ה זצ"ל.

מחצדי חקלא.

